

Älvsala Nya Tomtägarförening
Renmossevägen
111 11 Älvsala

Grönområdesplan på fastigheten Älvsala 1:1.

Föreliggande grönområdesplan över skogsmarken på Älvsala 1:1 gäller för tiden 2016-2025. Fastigheten ligger i Värmdö kommun och är belägen på Värmdölandets sydöstra del väster om Bullandö. Vid Älvsalavikens västra strand har föreningen sin badplats och småbåtshamn.

Fastighetens målsättning

Det övergripande målet med förenings skogsinnehav är att tillgodose föreningsmedlemmarnas behov av områden för närrekreation och bevarande av befintliga natur- och kulturvärden. På Älvsala 1:1 finns mycket fina hållmarker med långsamt växande tallar, härliga naturskogsmiljöer och dessutom ovanligt många gamla grova ekar som är ett tydligt spår av forna tiders öppna marker. Eftersom en rekreationsskog med fördel har en variation av trädslag i olika ålder och gärna med en större andel lövträd och tall finns det på Älvsala mycket goda förutsättningar för att skapa och bevara värdefulla, och nu för tiden allt mer sällsynta, natur- och kulturmiljöer.

Rekreativsmål

Det är svårt att ge en generell beskrivning på vad som kännetecknar den perfekta skogen i anslutning till ett tomtområde. Värdet av upplevelsen anses dock öka med trädens ålder och med ett minskat antal stammar samt att det finns stor andel lövträd. På Älvsala finns redan många gamla träd som är långt över 200 år. Skogen bör också utgöra en rik livsmiljö för områdets växt- och djurliv, erbjuda möjligheter för bär- och svamplockning och ge skydd mot insyn, vind och luftföroreningar. Därför bör man bruka skogen småskaligt och endast i nödfall avverka större sammanhängande ytor.

Skötselstrategi

Inom skogsområdena bör skogsskötseln vara aktiv men ytterst varsam och följa grönområdesplanen. Inriktningen bör vara att alltid använda skonsamma avverkningsmetoder för att minimera eventuella markskador. Naturen på Älvsala består av det för trakten typiska sprickdalslandskapet och de växtliga förutsättningarna är därför mycket varierande. Karg hållmarkstallskog blandas med bördiga dalgångar. I brynen till de öppna markerna växer ovanligt många

grova gamla ekar och en hel del hassel. Träden i brynen och de tallar och gamla ekar som finns utspridda i hela området bör skötas med stor hänsyn. De finns där som levande bevis på forna tiders skogsbete och öppnare marker. Grova gamla träd har också ett mycket högt naturvärde och är viktiga för den biologiska mångfalden. De bidrar också starkt till att öka skogens sociala värden då de bildar en ljus och luftig parkliknande skogsmiljö som många människor uppskattar att vistas i. I dag hotas flera av dem av snabbt växande granar och aspar. Skogsskötseln på Älvsala 1:1 bör därför alltid gynna de gamla ekarna och dess efterföljare. Med tanke på detta föreslår jag följande.

Avdelningsbeskrivning

Beskrivning av avdelningar med långsiktig målsättning och förslag till åtgärder i c:a 10 år:

Avd 1. Sydväst om korsningen Bullandövägen-Ormbunksvägen ligger ett fint skogsområde med riktigt gamla ekar och hållmarkstallskog. Den gamla åkermarken är igenväxt med blandbestånd av tall, sälg, björk, al och unga ekar. Under träden finns fina hasselbuketter och i området växer även en del gran och ask. I områdets södra del finns en grupp unga ekar som på ett bra sätt säkrar områdets trädkontinuitet av ädellöv. I östra delen kan en fin lövskogslund med grova lövträd och hasselbuketter skapas. I väster växer en grupp aspar in på den gamla åkermarken.

Åtg: Frihugg de stora gamla ekarna längs Ormbunkevägen och ekar som finns inne i området på den gamla åkermarken. Även grova aspar, gamla tallar och grov sälg frihuggs från konkurrerande granar, björk och asp. Därefter frihuggs unga ekar och hasselbestånd röjs till buketter. Välj att spara de grävsta tallarna och ge dem plats att utveckla sina kronor till friska stadiga träd. Aspbeståndet i väster gallras, spara de grävsta asparna. Lämna gärna någon eller några stockar av olika trädarter på marken på passande platser i området. Död ved är till stor nytta för insekter, mossor och svampar. På hållmarken lämnas tallarna för fri utveckling.

Avd 2. Öster om Ormbunkevägen bakom fotbollsplanen ligger ett bergigt barrskogsbevuxet område. I områdets kanter mot den gamla åkermarken och mot Älvsalavägen växer en blandad lövskog med flera olika arter ädellövträd. Bakom boulebanan finns gamla ekar och några lindar och i fuktstråket i områdets mitt växer en del alm tillsammans med klibbal. I områdets sydöstra kant (mot Älvsalavägen) står flera mindre ekar som trängs av andra träd. Ute på ången har redan flera träd etablerat sig. Varav två är ovanligt grova gamla sälgar! Sälg är en speciellt värdefullt trädart för insekter och fåglar med sin tidiga blomning och mjuka ved.

Åtg: Frihugg de grova gamla ekarna bakom lekstugan/boulebanan från gran, tall och asp. Vid picnic-borden trängs en ek av två björkar. Ta bort björkarna bort har den goda förutsättningarna att utvecklas till en fin "sparbanks-ek". I hörnet Bullandövägen/Älvsalavägen växer ytterligare en ung ek i konkurrens med en björk. Ta bort björken. Frihugg även ekarna i områdets östra kant. Försök att om möjligt spara sälg. Lämna även i detta område några stockar kvar på marken, gärna på en solbelyst plats.

Uppe på bergen bland tallarna bör inga stora åtgärder göras. Enstaka gammal tall behöver frihuggas från inväxande granar eller aspar. Enbuskar, rönn, oxel

och små ekar lämnas kvar. Inne i området kan även döda stående träd lämnas kvar. I den lilla dalgången med klibbal och inslag av alm och lönn bör heller inga stora åtgärder göras. Ha uppsikt på almarna som kan (mycket troligt) drabbas av almsjuka. De ska då avverkas och allra helst destrueras (brännas). Av träden som växer ute på ången gallra fram de fina exemplaren av olika arter för att skapa en genomsläpplig trädgrupp med trevlig parkkaraktär.

Avd 3. Söder om Älvsalavägen. Området har en tydlig hagmarkskaraktär och träd och buskar växer mycket glest. För att behålla den bör området röjas regelbundet från årsskott av gran, al, asp och björk.

Åtg: De unga kläna björkarna nära vägen står lite för tätt, avverka de smalaste. Vid kommande röjning gynna istället nya årsskott, gärna björk, på utvalda platser för nästa generations träd. Spara enbuskar, rönn och andra träd med bär som oxel och hägg.

Avd 4. Ett mycket fint skogsområde i slutningen ner mot Älvsalaviken. Området har mycket höga naturvärden med många gamla grova ekar och senvuxna tallar. En stor del av området är också klassificerat som nyckelbiotop. *Detta innebär bland annat att samråd med Skogsstyrelsen enligt miljöbalken 12 kap § 6 måste ske före alla skogsvårdsåtgärder i området.* Blankett finns på Skogsstyrelsen.se. Intill Badstigen på höger sida i riktning mot vattnet finns ett litet alkärr. I sådan miljö brukar gran vilja etablera sig, var uppmärksam på detta och röj bort innan de blir stora. Åtg: De grova ekarna och de gamla tallarna ska gynnas vid alla åtgärder. Andra träd som växer in i deras kronor och beskuggar stammarna bör avverkas. Vid röjning gynna även unga exemplar av tall och ek för att säkra en lång kontinuitet av träd typiska för området. Enbuskar, rönn och oxel ska gynnas därefter. Unga snabbväxande granar och aspar bör röjas bort ur området löpande. Fritt stående äldre björkar och stora aspar kan sparas om de växer där de inte konkurrerar med ek eller tall. Utvalda sträckor längs stranden bör lämnas helt oröjda med sparad buskvegetation för fåglar och insekter som lever i övergången mellan land och vatten.

Avd 5. Väster om Liljevägen och båtupplägningsplatsen. I söder växer en strandnära mindre sumpskog av klibbal och lönn. Norr om den mellan föreningens västra gräns och Liljevägen finns resten av det nyckelbiotopklassade området. Även här finns både tallhällmark och en mycket fin ekbacke många stora gamla ekar. Där växer även säl, asp, björk och gran. Här ska de gamla ekarna, grova lövträd och gamla tallar gynnas vid alla skogsvårdsåtgärder. OBS! Samråd.

Åtg: Gruppen med unga och medelålders aspar som växer mitt i området bör avverkas för att gynna de ekar som växer runt omkring. I skogsbrynet vid båtupplägningsplatsen bör tre tallar röjas bort för att gynna ekarna som växer intill. Vid röjning av området ska alltid plantor och unga exemplar av ek och andra ädellövträd gynnas. Därefter säl och på bergen tall. Området kommer troligtvis inte kräva särskilt mycket skötsel då många av ekarna redan är stora och de unga ekarna växer jämförelsevis långsamt. Var dock uppmärksam på uppväxande gran och asp.

Avd 6. På båda sidor om Spireavägen vid korsningen med Olivvägen ligger två små områden med ojämna trädbestånd. I östra delen finns en tät aspgrupp med gallringsbehov. På bägge sidor om vägen finns ekar som är trängda av andra träd. Och på den västra sidan växer också tall, gran, sälg och hasselbestånd.

Åtg: Gallra i aspgruppen på östra sidan. Spar den stora alen och de största asparna. Frihugg ekarna. Låt gärna träden stå lite glest för att behålla hagmarkskaraktären på båda sidor om Spireavägen. Røj fram fina hasselbuketter och gynna sälg, ek och gamla tallar. Røj gärna buskar till avgränsade grupper till skydd för smådjur och fåglar men också för att behålla framkomligheten för gående.

Avd 7. Norr om Bullandövägen väster och öster om Nejlikevägen. Det här är föreningens största sammanhängande skogsområde med naturskogsliknande hållmarker och bördiga sprickdalar. I dalarna växer granskog med inslag av klibbal, asp, björk och enstaka grov gammal ek. På bergen låga långsamväxande tallar och rönnbärsbuskar, enbuskar och små ekar. Överallt finns gott om blåbärsris.

Åtg: Området kan lämnas för friutveckling med några undantag. Intill busshållplatsen på Bullandövägen växer en månggrenig-ek som bör frihuggas från konkurrerande träd. Intill har ett bestånd sälg, några aspar och enstaka tall etablerat sig på den gamla åkermarken. Gynna sälgen genom att gallra bort gran och klena aspar. Lutande sälgar kan läggas på marken för ett mer städat intryck nära vägen. Ett ljust och luftigt skogsområde kommer skapas. Inom några år røj i de täta grupper med unga tallar som finns på hållmarken. Lämna 1,5 – 2 m mellan stammarna för stadiga friska träd.

Avd 8. Strax norr om gränsen till Fagerdala 1:3 finns ett mindre område med bördigare mark som blivit något försumpat. Området kan lämnas för fri utveckling men i dess södra del står en gammal ek och en grov asp. Norr om området växer ytterligare en stor ek med behov av att frihuggas.

Åtg: Avverka de träd som växer in i kronorna på de gamla ekarna och den grova aspen. Stockarna kan med fördel lämnas i beståndet på utvalda ställen eller intill där de fällt.

Avd 9. Norr om kraftledning mellan Renmosse- och Ormbunkevägen. Området har samma naturtyp som avd 7. Tallhållmarker med mellanliggande bördiga svackor och bergbranter. Avdelningen kan också till stora delar lämnas för fri utveckling. Observera att det finns några undantag. Bakom Ormbunksvägen 47 växer en av föreningens största ekar och i slänten bakom nr. 11 och 13 står en grupp gamla grova ekar trängda av stora granar. Längs stigen mellan Renmosse- och Ormbunksvägen har redan en fin framrøjning av hasselbuketter och lövträd påbörjats.

Åtg: Den åtgärd som ska prioriteras är att avverka eller ringbarka de granar och andra träd som växer runt den stora grova eken. Om virkeshanteringen kan bli ett problem, fäll de små som kan bli ved och ringbarka de stora som då kan stå kvar. Gruppen av ekar i södra delen (bakom tomt 11-13) bör också frihuggas så fort som möjligt. En mindre framhuggning av ek intill har redan gjorts, fortsatt på samma sätt! En jättefin ekbacke liknande avd 5 kommer skapas. Inom några år røj i de täta grupper med unga tallar som finns

oregelbundet utspridda över hållmarken. Lämna 1,5 – 2 m mellan stammarna för stadiga friska träd.

Avd 10. Där kraftledningen korsar Ormbunksvägen. Ett klibbalsbestånd med stort inslag av björk, sälg, hassel och lönn. I beståndet på västra sidan nedanför branten växer flera stora gamla ekar. Dessa behöver huggas fria från konkurrerande träd. Här kan ett riktigt fint lövskogsområde skapas.

Åtg: Börja med att frihugga de gamla ekarna och redan grova aspar. Gallra klibbalen och välj att gynna lönn och grova alar. Røj fram fina hasselbuketter som kan bli grova och extra värdefulla för mångfalden. Hasselbuketter och enbuskar kan med fördel växa i kraftledningsgatan!

Avd 11. Norr om Ormbunksvägen och mot gränsen till Skärmarö 1:1. Här är ytterligare ett område med mycket höga naturvärden. Det finns ett stort antal grova och gamla ekar, gott om andra lövträd och hassel. Mellan lövträden trängs snabbväxande granar i olika åldrar och enstaka tall.

Åtg: Frihugg ekar och røj fram hasselbuketter. Gynna även de grova gamla sälgar som växer i området. Fritt stående granar kan sparas medan de som finns under eller intill lövträd eller tallar avverkas. Vid efterföljande røjningar tänk på att spara plantor av ek, lönn, sälg eller björk för att ha en kontinuerlig lövskog.

Avd 12. Tallbestånd på f d åkermark. Här har tallar och en del lövträd som ek, björk och sälg vuxit ut på den fuktiga ängsmarken. Ett ljust och trevligt skogsbestånd som efter en lättare gallring inte kommer kräva stora skötselåtgärder.

Åtg: Gallra bland tallarna och ta bort ca 15 %. Spar de grövsta och lämna plats för deras kronor att utvecklas för att skapa friska stadiga träd. Lämna kvar alla lövträd för variation i området, om de inte växer in i tallarnas kronor. Vid efterföljande røjningar i luckor gynna årsskott av tall, sälg och björk.

Avd 13. Bergigt långsträckt naturskogsliknande område öster om Ormbunksvägen. Uppe på bergen växer knotiga gamla skärgårdstallar, rönn enbuskar och en del små ekar. I svackor och sluttningar finns god tillgång på blåbärsris och i områdets bördigare kanter har gran, asp, björk och klibbal vuxit upp.

Åtg: Lämna hållmarkerna för fri utveckling – där växer träd och buskar mycket långsamt. Tall ska prioriteras på bergen. Enstaka granar som fått fäste intill någon gammal tall, kan ringbarkas eller avverkas. Ibland kan aspsly slå rot i blåbärsriset. Røj bort dessa. Låt några aspar på utvalda platser i områdets kanter i stället få växa sig grova och kunna bli boträd åt hackspettar. Gallra klibbalbeståndet nedanför berget i söder. Røj runt den ensamma eken på ängen. Vid busskuren gallra runt ekarnas kronor, frihugg tallar från konkurrens av björk och mindre tallar. Gynna fina exemplar av sälg före björk och asp. I områdets bördiga kanter kommer sannolikt upprepade røjningar krävas åren efter gallring och frihuggning av gamla ekar.

Avd 14. Norr om Bullandövägen vid pumphuset. Detta område påminner mycket om avdelning 13 med hållmark, tallar, mycket blåbärsris, en del gran och lövträd. Också här finns en del riktigt gamla tallar och stora grova lövträd som behöver frihuggas. Det finns gott om rönnbär och en del enbuskar. I norra delen växer några stora ”hagmarksgranar” och stora sälgar. En fin promenadstig går genom området.

Åtg: Frihugg stora lövträd (prioritera den stora aspen mitt i området) och gamla grova tallar. I grupper med unga tallar gallra till 1,5-2 m avstånd mellan träden. Obs! De stora ”hagmarksgranarna” ska inte avverkas då de är till mycket nytta för mångfalden av insekter och fåglar. Vid röjning gynna unga ekar, sälg, lönn och björk i norra delen. I söder mot Bullandövägen gynna unga tallar, rönnbär och enbuskar vid röjning.

Avd 15. Från Myrtenvägen österut och mot Bullandövägen ligger ett fint skogsområde med två ganska olika naturtyper. I väster finns nästan kala berg och tallar och i öster en bördigare del. Där växer många olika trädslag som ek, oxel, björk, asp, tall och gran. I området finns också en hel del enbuskar och rönn.

Åtg: På den kala hållmarken behövs inga åtgärder. I sluttningarna upp mot hållarna växer små täta grupper med tall i olika ålder som bör gallras eller röjas. Tallar vill ha sol på stammen och plats att bre ut sin krona. Frihugg grova ekar och gynna unga och årsskott vid röjning i den bördiga östra delen. Aspgruppen vid Bullandövägen bör gallras, ta bort de klena, så blir de kvarstående träden friska och stadiga. Vid röjning i området gynna förutom ek och tall även oxel, rönnbär och enbuskar.

Avd 16. Ett fuktigt markområde mellan Musköt- och Krokusvägen. Tät skog av lövträd som trivs i blötare miljöer som klibbal, björk, sälg och asp. En fin biotop för många fåglar och insekter. Kan lämnas till största delen för fri utveckling.

Åtg: Vill förening kan en lätt gallring eller röjning ske för att få ett ljusare och luftigare bryn mot tomterna som gränsar till lövskogen. Välj då att spara redan grova träd, gärna asp, och lämna någon eller några avvertrade stockar på solbelyst plats. Grenar samlas i solbelysta högar. Enkla och bra åtgärder för flera insekter som gynnas av död lövved.

Avd 17. Ett fint litet område med grova gamla ekar alldeles norr om avd 16. Några av ekarna växer fritt medan andra trängs av snabbt växande granar. Området är tillsammans avd 1, 5, 10 och 11 tydliga rester av traktens gamla öppna kulturlandskap. Notera det fina exemplaret av den rödlistade arten Svavelticka (*Laetiporus sulphureus*) på en av ekarna.

Åtg: Avverka alla granar och även andra träd som växer in i de gamla ekarnas kronor. Vid efterkommande röjningar välj ut och spara unga skott av ek för fortsatt lång kontinuitet av ädellöv i landskapet.

Avd 18. Väster om Båtmansvägen har föreningen ett långsmalt blandskogsområde. De äldsta träden är tallar och ekar och bland dem har gran, asp, sälg, björk och hägg vuxit upp. Det finns också en del enbuskar. I nordöstra delen har en mindre del av området gallrats och röjts. Ekar har frihuggits fint och den lilla åkern rensats från inväxande aspar. Åtg: Så småningom hugg bort alla granar som konkurrerar med ekar och tallar för att skapa ett tall- och ekbestånd med inslag av fritt stående sälg, asp och björk. Enbuskar och små rönnar gynnas vid röjning för att skapa ett lägre insynskyddande skikt och till nytta för småfåglar och insekter. Vid avverkning av träd lämna även en eller ett par stockar kvar i området.

Allmänt

Dalgångarna i föreningens område är mycket bördiga och där växer granar och aspar snabbt upp i luckor och under andra trädarter. För att behålla skärgårdskaraktären och den ljusa luftiga skogen för rekreation och trivsel bör föreningen vara uppmärksam på detta. Man ska ändå tänka på att små täta snår utgör skydd för både fåglar och smådjur, vilka också förhöjer rekreations- och naturvärdet i området. Røj fram buketter av hassel, rönnbär, slånbar och nyponsnår på utvalda platser för dem. Enstaka döda träd som fallit omkull eller avverkats kan med fördel sparas, hela eller i delar, på marken för att gynna den biologiska mångfalden. Döda stående träd likaså förutsatt att de inte utgör någon säkerhetsrisk. Död ved är en nödvändighet för många insekter, mossor svampar och lavar.

Efter gallring eller annan avverkning bör det aktuella området röjas från sly varje eller vartannat år under planperioden. (Kanske mer sällan i slutet av perioden) Detta för att kunna behålla den öppna skogen eller forma skog av önskad trädart. Asp, sälg och björk skjuter åren efter avverkning ofta mycket kraftiga stubbskott.

Om man väljer att beskära träden på några av de nedre grenvarven ska man tänka på att grönkronan är trädets ”motor”. Kronan bör därför inte vara mindre än 50 % av trädhöjden för att trädet ska vara fortsatt friskt och motståndskraftigt mot sjukdom och skadedjur.

Frihugga är att avlägsna träd som växer tätt intill stammen eller in i kronan på värdefulla äldre ofta grova träd. Ca 1 m runtom trädkronan bör det vara fritt från andra träd. Det är ofta lövträd (ex. ek och asp) och tallar som trängs på detta sätt av andra träd. Eken är extra känslig och behöver 3-5 m fritt runt sin krona.

Plockhuggning är att hugga bort enstaka utvalda träd. Ofta för att skapa möjlighet till föryngring eller öka variation av träd och buskar.

Sly är definitionen på okontrollerat uppslag av främst **asp** och **björk**. Slyet ska inte vara grövre än att man kan avlägsna med röjsåg. En största diameter på ungefär 5 cm.

På Skogsstyrelsens vägnar

Katrine Andersson, Skogskonsulent